

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی

روز دانشجو مبارک

رده بندی کتابخانه را بشناسیم

<http://literature.ut.ac.ir/library>

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی

تاریخچه رده‌بندی

از گذشته‌های بسیار دور، در کتابخانه‌های بزرگ جهان روش‌های متعددی برای تنظیم کتاب‌ها در قفسه‌ها به کار می‌رفت: اندازه و قطع کتاب، شماره ثبت و ترتیب ورود به کتابخانه، مؤلف، تاریخ انتشار یا موضوع کتاب.

رایج‌ترین و منطقی‌ترین روش رده‌بندی در دنیای امروز رده‌بندی موضوعی است. این نوع رده‌بندی دو هدف مشخص را دنبال می‌کند:

- کمک به کاربر در یافتن یک کتاب مشخص

- کمک به کاربر در یافتن همه کتاب‌های هم موضوع در یکجا

مبحث رده‌بندی دانش آدمی یا رده‌بندی کتاب‌ها که بازنمودی از دانش آدمی است، تاریخی به قدمت تمدن آدمی دارد. ارسطو در قرن ۴ ق.م نخستین کسی بود که به رده‌بندی دانش روی آورد. تقسیماتی که وی بنیان نهاد در طول قرن‌های متمادی نفوذ عمیقی بر آیندگان داشت. وی دانش را به سه گروه نظری، عملی و خلاقه تقسیم کرد.

از دانشمندان دیگری که دانش بشری را رده‌بندی کرده‌اند فیلسوف ایرانی ابونصر فارابی است که در قرن سوم هجری در کتاب «احصاء العلوم» خود به این تقسیم‌بندی اشاره دارد. بسیاری از دانشمندان اسلامی پس از فارابی مانند ابن سینا و غزالی با اندک تفسیری تقسیم‌بندی وی را پذیرفتند. رده‌بندی فارابی عبارت است از: اول. علم زبان دوم. علم منطوق سوم. علم تعالیم (ریاضیات) چهارم. علوم طبیعی و الهی (فیزیک و متافیزیک) پنجم. علم مدنی (سیاست و اخلاق) و علم فقه و علم کلام.

هفت قرن بعد از فارابی، در سال ۱۶۰۵م. فرانسیس بیکن رده‌بندی دیگری در دانش بشری ارائه داد. بیکن بر اساس سه نیروی ذهنی انسانی یعنی حافظه، تخیل و عقل به ترتیب سه طبقه اصلی تاریخ، هنرهای زیبا و فلسفه را قائل شد. در سال ۱۸۵۸م. جانستون و در سال ۱۸۷۰م. هاریس تغییراتی در تقدم و تأخر طبقات اصلی بیکن دادند و طبقه‌های تازه‌ای بر آن افزودند.

ملویل دیویی در سال ۱۸۷۶م. با الهام از این رده‌بندی‌ها به یاری تفکر علمی خویش طرحی نو ریخت که در مدت زمان کوتاهی گسترش و شهرت جهانی یافت. رده‌بندی دیویی که از رایج‌ترین نظام‌های رده‌بندی است به وی منسوب است. در آغاز قرن بیستم کتابخانه کنگره آمریکا به سبب حجم روزافزون منابع خود ناگزیر به ایجاد نظمی نوین شد و رده‌بندی جداگانه‌ای طرح ریزی شد که به نام این کتابخانه خوانده شد. این رده‌بندی در دنیا از رواج رده‌بندی دیویی برخوردار است.

رده‌بندی دهدهی دیویی

ملویل دیویی، تمام دانش بشری را به ده رده اصلی و هر رده را به ده بخش و هر بخش را به ده بخش فرعی دیگر تقسیم کرد. به همین جهت نظام رده‌بندی او به دهدهی (Decimal) معروف است. وی برای تقسیمات فرعی بیشتر از اعشار کمک گرفت که به همین دلیل این طرح به رده‌بندی اعشاری نیز نامیده می‌شود.

دیویی هر یک از ده رده اصلی را با شماره‌های صدگان مشخص نمود:

۰۰۰ = کلیات، ۱۰۰ = فلسفه و روانشناسی، ۲۰۰ = دین، ۳۰۰ = اجتماع، ۴۰۰ = زبان، ۵۰۰ = علوم محض، ۶۰۰ = علوم عملی، ۷۰۰ =

هنر، سرگرمی و ورزش، ۸۰۰ = ادبیات، ۹۰۰ = تاریخ و جغرافیا

برای مباحث گوناگون هر موضوع با افزودن رقم‌های دهگان و یکان شماره‌های فرعی پدید می‌آید و هر موضوع جزئی و محدود برای خود شماره مشخصی می‌یابد. مثلاً تاریخ ۹۰۰، تاریخ آسیا ۹۵۰ و تاریخ ایران ۹۵۵. نشانه‌های رده بندی دهدهی دیوبی منعکس کننده نظم سلسه مراتبی این طرح رده‌بندی و نشان دهنده روابط میان هر سطح از دانش و عناصر مافوق و مادون آن است.

خلاصه رده بندی دیوبی (رده های مربوط به رشته های دانشکده با نوشتار پرننگ آمده است)

۰۰۰ کلیات

۱۰۰ فلسفه و مباحث آن

۱۱۰ مابعدالطبیعه (حکمت نظری)

۱۱۱ هستی‌شناسی

۱۱۳ کیهان‌شناسی (فلسفه طبیعت)

۱۱۴ فضا و مکان

۱۱۵ زمان

۱۱۶ تغییر

۱۱۷ ساختار

۱۱۸ نیرو و انرژی

۱۱۹ عدد و کمیت

۱۲۰ معرفت‌شناسی، علیت و انسان

۱۲۱ معرفت‌شناسی (نظریه شناخت)

۱۲۲ علیت

۱۲۳ جبر و اختیار

۱۲۴ غایت‌شناسی

۱۲۶ نفس (خود) "آگاهی و شخصیت"

۱۲۷ ناآگاه و ناخودآگاه

۱۲۸ انسان (نوع بشر)

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی

۱۲۹ منشأ و سرنوشت روح افراد

۱۳۰ پیراروان‌شناسی و علوم غریبه

۱۴۰ مکاتب و دیدگاه‌های خاص فلسفی

۱۵۰ روان‌شناسی

۱۶۰ منطق

۱۷۰ اخلاق (فلسفه اخلاقی)

۱۷۰ اخلاق

۱۸۰ فلسفه قدیم، قرون وسطی و شرق

۱۹۰ فلسفه جدید

۲۰۰ دین

۲۱۰ الهیات طبیعی

۲۲۰ کتاب مقدس

۲۳۰ الهیات مسیحیت

۲۴۰ اخلاق و عبادات مسیحی

۲۵۰ کلیسای محلی و مراسم دین مسیحی

۲۶۰ الهیات اجتماعی مسیحی

۲۷۰ بررسی تاریخی و جغرافیایی کلیسای رسمی (تاریخ کلیسا)

۲۸۰ فرق و مذاهب کلیسای مسیحی

۲۹۰ دین‌شناسی تطبیقی و ادیان

۲۹۷ اسلام

۲۹۷،۱ قرآن

۲۹۷،۲ حدیث

۲۹۷،۳ فقه و اصول

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی

۲۹۷،۴ کلام (عقاید)

۲۹۷،۵ فرق و مذاهب اسلامی (بررسی فرق)

۲۹۷،۶ اخلاق اسلامی

۲۹۷،۷ آداب و رسوم اسلامی

۲۹۷،۸ تصوف و عرفان

۲۹۷،۹ تاریخ و جغرافیای اسلام

۳۰۰ علوم اجتماعی، جامعه‌شناسی و مردم‌شناسی

۳۲۰ علوم سیاسی (سیاست و حکومت)

۳۳۰ اقتصاد

۳۴۰ حقوق

۳۵۰ علوم اداری و نظامی

۳۶۰ خدمات اجتماعی؛ انجمن‌ها

۳۷۰ آموزش و پرورش

۳۸۰ بازرگانی، ارتباطات، و حمل و نقل

۳۹۰ آداب و رسوم، آداب معاشرت و فرهنگ عامه

۴۰۰ زبان

۴۱۰ زبان‌شناسی

۴۱۱ نظام‌های نوشتاری

۴۱۲ ریشه‌شناسی

۴۱۳ واژه‌نامه

۴۱۴ واج‌شناسی (فونولوژی)

۴۱۵ دستور زبان (نظام‌های ساختاری)

۴۱۷ لهجه‌شناسی و زبان‌شناسی تاریخی

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی

۴۱۸ کاربرد استاندارد؛ زبانشناسی کاربردی

۴۱۹ زبان‌های ساختاری کلامی به غیر از زبان‌های گفتاری و نوشتاری

۴۲۰ زبان‌های ایرانی

۴۲۱ نشانه‌های گفتاری و نوشتاری

۴۲۲ ریشه‌شناسی

۴۲۳ واژه‌نامه‌ها

۴۲۴ ساختمان جمله، دستور

۴۲۵ فارسی محاوره‌ای (غیر رسمی) و لهجه‌شناسی

۴۲۶ آموزش زبان فارسی (کاربرد)

۴۲۷ گویش‌های ایرانی

۴۲۸ زبان انگلیسی و انگلوساکسون (انگلیسی قدیم)

۴۲۹ زبان‌های ژرمنی (توتونی)؛ زبان آلمانی

۴۳۰ زبان‌های رومانس؛ زبان فرانسوی

۴۳۱ زبان‌های ایتالیایی، رومانیایی و رتورومانیکی

۴۳۲ زبان‌های اسپانیایی و پرتغالی

۴۳۳ زبان‌های ایتالیکی؛ لاتین

۴۳۴ زبان‌های هلنی؛ یونانی کلاسیک

۴۳۵ دیگر زبان‌ها

۴۳۶ زبان‌های هند و اروپایی شرقی و سلتی

۴۳۷ زبان‌های آفریقایی-آسیایی (حامی و سامی)؛ زبان‌های سامی

۴۳۸ زبان‌های آفریقایی-آسیایی غیر سامی

۴۳۹ زبان‌های اورال آلتایی، سیبریایی و دراویدی

۴۴۰ زبان‌های شرقی و جنوب شرقی آسیا

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی

۴۹۶ زبان‌های آفریقایی

۴۹۷ زبان‌های بومی آمریکای شمالی

۴۹۸ زبان‌های بومی آمریکای جنوبی

۴۹۹ زبان‌های اقیانوسیه و زبان‌های متفرقه

۵۰۰ علوم طبیعی و ریاضی

۵۱۰ ریاضیات

۵۲۰ نجوم و علوم وابسته

۵۳۰ فیزیک

۵۴۰ شیمی و علوم وابسته

۵۵۰ علوم زمین

۵۶۰ دیرین‌شناسی؛ دیرین‌شناسی جانوری

۵۷۰ علوم زیستی

۵۸۰ علوم گیاهی / گیاهان

۵۹۰ علوم جانوری / جانوران

۶۰۰ تکنولوژی

۶۱۰ علوم پزشکی؛ پزشکی

۶۲۰ مهندسی و عملیات وابسته

۶۴۰ اقتصاد و زندگی خانوادگی

۶۵۰ مدیریت و خدمات اداری

۶۶۰ مهندسی شیمی

۶۷۰ مصنوعات

۶۸۰ تولید برای مصارف خاص

۶۹۰ ساختمان

۷۰۰ هنرهای زیبا و تزئینی

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی

۷۱۰ هنر طراحی شهری و منظره سازی

۷۲۰ معماری

۷۳۰ هنرهای تجسمی؛ پیکرتراشی

۷۴۰ طراحی و هنرهای تزئینی

۷۵۰ نقاشی و نقاشی‌ها

۷۶۰ هنرهای گرافیک؛ چاپ و باسمه کاری (گراور)

۷۷۰ عکس و عکاسی

۷۸۰ موسیقی

۷۹۰ سرگرمی‌ها و هنرهای نمایشی

۸۰۰ ادبیات، بلاغت و نقد ادبی

۸۰۰ ادبیات و بلاغت

۸۱۰ ادبیات ایرانی

۸۱۱ شعر فارسی (شماره‌های تقسیم‌بندی زمانی به صورت مشترک برای همه انواع ادبیات فارسی: نمایشنامه، داستان، مقاله، سخنرانی، نامه، طنز و نثر به کار می‌رود)

۲۱/ قرن ۴

۲۲/ قرن ۵

۲۳/ قرن ۶

۳۱/ قرن ۷

۳۲/ قرن ۸

۳۳/ قرن ۹

۴/ قرن ۱۰-۱۱

۵/ قرن ۱۲-۱۳

۶/ قرن ۱۴ تا ۱۳۲۰

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی

۶۲ / از سال ۱۳۲۰ به بعد

۸فا۲ نمایشنامه فارسی

۸فا۳ داستان فارسی

۸فا۴ مقاله فارسی

۸فا۵ خطابه و سخنرانی فارسی

۸فا۶ نامه فارسی

۸فا۷ طنز و هجو و هزل فارسی

۸فا۸ نوشته‌های گوناگون ادبی (... نثر) فارسی

۸فا۹ ادبیات محلی

۸۱۰ ادبیات آمریکایی به زبان انگلیسی

۸۲۰ ادبیات زبان انگلیسی و زبان‌های انگلوساکسون

۸۳۰ ادبیات زبان‌های ژرمنی؛ ادبیات آلمانی

۸۴۰ ادبیات زبان‌های رومانس؛ ادبیات فرانسوی

۸۵۰ ادبیات زبان‌های ایتالیایی، رومانیایی و رومانیک

۸۶۰ ادبیات زبان‌های اسپانیایی و پرتغالی

۸۷۰ ادبیات زبان‌های ایتالیک؛ لاتین

۸۸۰ ادبیات به زبان‌های هلنی و یونانی کلاسیک

۸۹۰ ادبیات دیگر زبان‌ها
کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی

۸۹۱ ادبیات زبان‌های هند و اروپایی شرقی و سلتی

۸۹۲ ادبیات زبان‌های آفریقایی-آسیایی (حامی و سامی)؛ زبان‌های سامی

۸۹۳ ادبیات زبان‌های آفریقایی-آسیایی غیر سامی

۸۹۴ ادبیات زبان‌های اورال آلتایی، سیبریایی و دراویدی

۸۹۵ ادبیات زبان‌های شرقی و جنوب شرقی آسیا

۸۹۶ ادبیات زبان‌های آفریقایی

۸۹۷ ادبیات زبان‌های بومی آمریکای شمالی

۸۹۸ ادبیات زبان‌های بومی آمریکای جنوبی

۸۹۹ ادبیات زبان‌های سایر نواحی جهان

۹۰۰ - تاریخ؛ جغرافیا و علوم وابسته

۹۰۹ تاریخ جهان

۹۱۰ جغرافیای عمومی و سیاحتنامه‌ها

۹۱۱ جغرافیای تاریخی

۹۱۲ تصاویر سطح زمین و سطح سایر کرات فرازمینی

۹۱۳ جهان باستان

۹۱۴ اروپا

۹۱۵ آسیا

۹۱۵/۵ ایران

۹۱۶ آفریقا

۹۱۷ آمریکای شمالی

۹۱۸ آمریکای جنوبی

۹۱۹ سایر مناطق جهان

۹۲۰ سرگذشتنامه‌های عمومی، نسب‌شناسی، نشان‌ها و علائم رسمی و علم‌انسانی

۹۲۹ نسب‌شناسی، نام‌ها و علائم رسمی

۹۳۰ تاریخ عمومی جهان باستان تا حدود ۴۹۹ میلادی

۹۳۱ چین باستان

۹۳۲ مصر باستان

۹۳۳ فلسطین

۹۳۴ هند باستان

۹۳۵ بین‌النهرین و ایران باستان

۹۳۶ اروپای شمالی و غرب شبه جزیره ایتالیا

۹۳۷ شبه جزیره ایتالیا و مناطق همجوار

۹۳۸ یونان باستان

۹۳۹ دیگر مناطق جهان باستان

۹۴۰ تاریخ عمومی اروپا؛ اروپای غربی

۹۵۰ تاریخ عمومی آسیا و خاور دور

۹۵۱ چین و نواحی همجوار

۹۵۲ ژاپن

۹۵۳ شبه جزیره عربستان و نواحی همجوار

۹۵۴ جنوب آسیا؛ هند

۹۵۵ آثار کلی تاریخ ایران

۹۵۵،۰۰۳ دائرةالمعارف، واژه‌نامه و فرهنگ‌ها

۹۵۵،۰۰۴ موضوع‌های خاص: جغرافیای تاریخی، آثار تاریخی و دیدنی، جنبه‌های اجتماعی و فرهنگی، جنبش‌ها و قیام‌ها، سرگذشت‌نامه‌ها

۹۵۵،۰۰۱ تاریخ ایران از آغاز تا دوره اشکانیان

۹۵۵،۰۱۱ تاریخ اساطیری و افسانه‌ای

۹۵۵،۰۱۲ ماقبل تاریخ تا مادها

۹۵۵،۰۱۳ مادها

۹۵۵،۰۱۴ هخامنشیان

۹۵۵،۰۱۹ سلوکیان

۹۵۵،۰۰۲ اشکانیان

۹۵۵،۰۳ ساسانیان

۹۵۵،۰۴ تاریخ ایران پس از اسلام تا غزنویان (جنبش‌های ایرانی، طاهریان، صفاریان، علویان، سامانیان، زیاریان و بوییان)

۹۵۵،۰۵ غزنویان تا حمله مغول (غزنویان، سلجوقیان، اسماعیلیان، خوارزمشاهیان، شبانکاره، اتابکان، قراختائیان)

۹۵۵،۰۶ از حمله مغول تا صفویه (مغولان، ایلخانان، کرتیان، سربداران، تیموریان، قره قویونلو و آق قویونلو)

۹۵۵،۰۷ صفویان تا قرن سیزده شمسی

۹۵۵،۰۷۱ صفویان

۹۵۵،۰۷۲ افشاریان

۹۵۵،۰۷۳ زندیان

۹۵۵،۰۷۴ قاجاریان

۹۵۵،۰۷۵ انقلاب مشروطه

۹۵۵،۰۸ قرن چهارده شمسی

۹۵۵،۰۸۲ دوره پهلوی

۹۵۵،۰۸۳ انقلاب اسلامی ایران، ۱۳۵۷

۹۵۵،۰۸۴ جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۵۸-

۹۵۵،۰۸۴۲ امام خمینی

۹۵۵،۰۸۴۳ جنگ ایران و عراق

۹۵۵،۰۸۴۵ موضوع‌های خاص (الفبایی) *کتابخانه انشده ادبیات و علوم انسانی*

۹۵۵،۰۸-۹۵۵،۱ تاریخ محلی (استان‌ها و مناطق ایران)

۹۵۵،۰۱ استان تهران، مرکزی

۹۵۵،۰۲ استان مازندران، گیلان

۹۵۵،۰۳ استان آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اردبیل، زنجان

۹۵۵،۰۴ استان کردستان، همدان، باختران

۹۵۵،۵ استان لرستان، خوزستان، ایلام

۹۵۵،۶ استان کهگیلویه و بویراحمد، فارس، بوشهر

۹۵۵،۷ استان کرمان، هرمزگان، سیستان و بلوچستان [و خلیج فارس]

۹۵۵،۸ استان خراسان رضوی، خراسان شمالی، خراسان جنوبی، سمنان

۹۵۵،۹ استان یزد، اصفهان، چهارمحال و بختیاری

۹۵۵،۹۷ قوم‌شناسی. اقوام، ملیت‌ها و اقلیت‌ها

۹۵۵،۹۷ (آسوریان - ارمنیان - بارکزائی - بختیاری - بلوچ - بویراحمدی - بهمنی)

۹۵۵،۹۸ (ترکمن - قشقایی - کرد - لر - مکری - سایر)

۹۵۶ خاورمیانه (خاور نزدیک)

۹۵۷ سیبری (روسیه آسیایی)

۹۵۸ آسیای مرکزی

۹۵۹ آسیای جنوب شرقی

۹۶۰ تاریخ عمومی آفریقا

۹۷۰ تاریخ عمومی آمریکای شمالی

۹۸۰ تاریخ عمومی آمریکای جنوبی

۹۹۰ تاریخ عمومی سایر مناطق

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی